

Tillgänglighetsgruppens möte gällande Mariehamns stads utkast till Grönplan

Ärende: Utlåtande över Grönplan för Mariehamn

Datum: 6.9.2022

Tid: kl. 10 – 11

Plats: Ålands handikappförbund

Tillgänglighetsgruppen/deltagare:

Sara Sundqvist, Ålands Neurologiska förening
Katrina Böling, Ålands Reumaförening
Catrin Schönberg, Föreningen Vårt Hjärta
Monica Toivonen, Ålands Cancerförening
Börje Troberg, Ålands Synskadade förening
Dennis Björk, Ålands Neurologiska förening
Karl Wahlman, Ålands handikappförbund
Gunilla G Nordlund, Ålands handikappförbund

Bakgrund

Ålands handikappförbunds tillgänglighetsgrupp diskuterade vid ett möte med Grönplans projektledare Johanna Hagström den 6.9.2022 innehållet i Grönplanen. Senast den 30.9.2022 ska utlåtanden över planen vara staden tillhanda.

Projektledare Johanna Hagström inledde mötet med att informera om att även politiker och tjänstemän framfört önskemål om att tillgänglighetsaspekten tydliggörs i Grönplanen, vilket också omfattas av projektledaren.

Projektledaren och tillgänglighetsgruppen förde övergripande diskussioner om Grönplanen och enades om att Ålands handikappförbunds tillgänglighetsgrupp sammanställer ett underlag till projektledaren som underlag för fortsatt samarbete gällande implementeringen av tillgängligheten i Grönplanen.

Här följer tillgänglighetsgruppens sammanställning och rekommendationer i linje med direktiven i

- **FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 9/Tillgänglighet.** FN-konventionen gäller på Åland sedan juni 2016. [BILAGA 1](#)
- Ålands funktionshinderspolutiska åtgärdsprogram **Ett tillgängligt Åland 2022 – 2025** som landskapsregeringen antog i maj 2022. Åtgärdsprogrammet ger vägledning för hur Åland ska utvecklas till ett mer tillgängligt samhälle för alla, präglat av rättighets- och hållbarhetsperspektivet. [BILAGA 2](#)
- Boken **Bygg i kapp – för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning.** 7:e upplagan utgiven 2021 av Svensk Byggtjänst/arkitekt MSA, Elisabet Svensson. Samma byggregler gäller på Åland som i Sverige. Boken kan beställas här:

<https://byggtjanst.se/bokhandel/byggnader/bygg-ikapp.-utg-7>

Dessutom har vi listat några konkreta goda exempel och rekommendationer från **Naturvårdsverkets handbok Tillgängliga natur- och kulturområden**, som kan laddas ner i sin helhet här:

<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6500/tillgangliga-natur--och-kulturomraden/>

Vi bifogar även tillgänglighetsinventeringar utförda av tillgänglighetskonsulten Lilian Müller 2015 (muller.lilian@telia.com):

BILAGA 3 Rapport 8/Gröna Uddens Camping

BILAGA 4 Rapport 16/Mariebad

BILAGA 5 Rapport 19/Naturstigar (Nåtö, Järsö, Herrön)

BILAGA 6 Rapport 27/Strandpromenaden

Redan den 26 maj 2021 bjöd staden in Ålands handikappförbunds tillgänglighetsgrupp för en workshop med fokus på stadens grönområden. Workshopen leddes av Grönplans projektledare Johanna Hagström, verksamhetsutvecklare Therese Flöjt och stadsträdgårdsmästare Anne Nordblom. Se bifogad sammanställning över resultatet från workshopen. BILAGA 7

Allmänt viktiga principer i arbetet med tillgänglighet

Tillgängligt för många

Ålands och stadens natur- och kulturområden ska vara tillgängliga för så många som möjligt. Ett antal av dessa områden bör särskilt åtgärdas för en hög grad av tillgänglighet.

Kunskap om funktionsnedsättning

När tillgängligheten planeras krävs kunskaper om vad olika typer av funktionsnedsättningar innebär för utformningen. Funktionsnedsättningar är relativt vanliga i samhället och berör oss alla. Var 5:e person har en funktionsnedsättning och ringeffekterna är betydligt större än så med beaktande av släkt, vänner och stödpersoner.

Särlösningar som undantag

Åtgärder bör från början utformas så att de fungerar för så många som möjligt i stället för att skapa särlösningar för en begränsad del av besökarna som har en funktionsnedsättning. Det som är nödvändigt för 10% underlättar för 40% och är bekvämt för 100%. Behoven av tillgänglighet ökar också i takt med att befolkningen blir äldre och ett tillgängligt samhälle är ett bättre samhälle för alla!

Överbrygga hinder i miljön

Miljön kan vara ett funktionshinder. I stället för att fokusera på funktionsnedsättningar bör man fokusera på om och hur hinder i miljön kan överbryggas så att grönområdet blir tillgängligt för fler. Sådana barriärer kallas funktionshinder. Man ska alltså fokusera på dessa funktionshinder eller barriärer som hindrar människor från att delta och inte på eventuella nedsättningar i människors funktionsförmåga. Enkla åtgärder kan ge goda resultat; att ta bort några trädrötter över en stig eller

lägga på jämnt och hårt packat grus på en led kan plötsligt öppna möjligheter för besökare att ta sig fram med barnvagn, rullator och rullstol och kanske också underlätta promenaden för personer med nedsatt syn.

Exempel:

En stätta utgör ett hinder för många besökare med nedsatt rörelseförmåga. Om man byter ut stättan eller kompletterar med en självstängande grind har man på ett enkelt sätt gjort platsen tillgänglig för många fler.

Testa först:

Handläggare som jobbar med tillgänglighetsprojekt kan själva med hjälp av ögonbindel och orienteringskäpp testa till exempel en ny tillgänglig stig. **Ålands handikappförbunds Tillgänglighetsgrupp finns som en resurs att tillgå för testning.**

Helhetsperspektiv och information

Man bör arbeta utgående från ett helhetsperspektiv. Tillgänglighet handlar inte enbart om att kunna ta sig runt i ett område utan även om hur man tar sig dit och därifrån och att informationen är tillgängligt utformad. Utförlig information framför allt före ett besök är avgörande för många människor för att kunna planera sitt besök. Information är en förutsättning för att besökaren själv ska kunna avgöra om området är tillgängligt och möjligt att besöka.

Fortlöpande process med stegvis implementering

Tillgänglighetsarbetet ska ses som en fortlöpande process. Det är sällan möjligt att direkt på samma gång genomföra alla åtgärder som krävs för att uppnå god tillgänglighet i ett område men med ett planerat och succesivt arbete kan man nå långt.

Konkreta åtgärdsförslag och rekommendationer

- Minst en tillgänglig badplats borde anläggas vid någon av stadens badstränder, eventuellt Lilla Holmen, med ramp ända ner i vattnet.
- Komplettering med räcke på trappan ner i vattnet för vinterbadare är en enkel åtgärd som skulle göra det möjligt för många fler att bada.
- Minst en bra lekplats för barn med funktionsnedsättningar efterlyses (vidare utveckling av Wirénska parken?)
- **Kullerstenarna i staden är inte tillgängliga.** Genom att fylla på med sand i de djupa skarvarna mellan stenarna skulle man kunna lindra problemen något. Dessutom borde en 1 meter bred och platt övergångsramp läggas över Torggatan mellan Nordea och Sittkoffs så att även rullstolsburna kan ta sig över gatan. Det är i dagsläget inte möjligt utan assistanshjälp. Även för andra personer, bland annat synskadade med käpp, är det problematiskt att ta sig över gatan då käppen fastnar i håligheter och kullerstensbeläggningen är "vågig".

Markbeläggning på gångytor ska vara fast, jämn och halkfri. På ojämn beläggning är det mycket tungt att köra rullstol och använda rullator. Det kan också innebära att man börjar må dåligt eftersom det skakar. Även risken för att snubbla ökar.

- Tänk på att sittplatser är mycket viktiga, speciellt vid start/slutpunkt

- Ta inte bort stadens bänkar på vintern

Goda exempel

Nabbens våtmark och Kobba Klintar lyfts som goda exempel

Bänkar

En sittplats bör ha ryggstöd och armstöd, sitthöjd 0,45 – 0,50 m och armstödshöjden 0,70 m samt ha armstöd med framkant som det går att greppa om och når förbi sittytans framkant. Vid sidan om bänken bör det finnas plats för en rullstol. Bänkar och sittplatser bör placeras vid sidan av gångytan. Färgen får gärna vara kontrasterande mot omgivningen.

På platser där det finns flera sittbänkar kan gärna någon göras med lite lägre sitthöjd för att bättre passa kortväxta personer.

Sittplatser bör finnas före och efter branta backar och trappor samt vid träffpunkter som torg, busshållplatser osv. I större park- och friluftsområden bör sittplatser finnas var 250:e meter.

Grenar

Grenar på lägre höjd än 2,20 m över gångväg beskärs, likaså vegetation som hindrar belysning och informationsskyltar

Skyltning

Viktigt att man kan komma nära informationsskyltarna som ska ha tillräckligt stor text och goda kontrastfärger (svart på vitt är bäst) för att även kunna läsas av personer med nedsatt syn.

Av orienterings- och säkerhetsskäl är det viktigt att det finns varnings- och kontrastmarkeringar som visar var till exempel parkeringsplatser är, var ett ledstråk eller en gångväg löper, en trappa börjar och slutar eller var ett handtag är monterat.

Färgblindhet innebär att man inte kan uppfatta skillnaden mellan vissa färgtoner. Det vanligaste är svårighet att skilja mellan rött och grönt samt mellan orange och rött.

Kontrasten mellan ljus och mörkt är avgörande för att en märkning ska kunna uppfattas av en person med synnedsättning. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt Natural Color System (NCS) gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta en markering.

Kontrastmarkeringar är ett enkelt sätt att förbättra kontrasterna.

Taktil skyltning

Taktila skyltar som visar parkens/naturstigens sträckning och ojämnheter/berg och dalar kan vara ett bra sätt att presentera området för personer med nedsatt syn.

Belysning

Tänk på vikten av god och nedåtriktad belysning som inte bländar (undvik glober som ljuskällor).

Belysningen längs tillgängliga gångvägar och vid viktiga målpunkter ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig. Exempel på viktiga målpunkter är parkeringsplatser, angöringsplatser, friytor, busshållplatser, övergångsställen och entréer.

Även synsvaga behöver kunna uppfatta hur underlaget ser ut, och hörselskadade eller döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läpparna.

Cykelväg avskiljs från gångväg på sådant sätt att personer med nedsatt syn uppfattar gränsen mellan cykelbana och gångbana.

Parkering

För många personer med funktionsnedsättning kan det vara avgörande att kunna komma så nära utflyktsmålet som möjligt med exempelvis bil. Parkeringsplatser för personer med särskilt tillstånd ska därför finnas vid viktiga målpunkter såsom ingången till ett grönområde eller så nära ingången som möjligt.

Ålands handikappförbund önskar staden lycka till med den viktiga Grönplanen och ser fram emot fortsatt konstruktivt samarbete med projektledare Johanna Hagström.

MARIEHAMN 30.9.2022

Gunilla G Nordlund, kommunikatör

BILAGOR 1 - 7